

Natura 2000 a aktywność człowieka

2016-09-28

Aktywność człowieka, a zasady ochrony siedlisk i warunków życia gatunków

Sieć Natura 2000 chroni cenne siedliska przyrodnicze i rzadkie lub zagrożone gatunki zwierząt i roślin. Przyroda w Europie jest szczególnie narażona na zagrożenia ze względu na zwiększającą się presję na terenach dotychczas niezabudowanych, intensyfikację rolnictwa, rozbudowę infrastruktury czy rozwój przemysłu. Dla naukowców i miłośników przyrody stało się oczywiste, że jeśli społeczeństwa europejskie będą rozwijać się w taki sam sposób jak dotychczas, to w niedługim czasie wyginie znaczna liczba gatunków roślin i zwierząt.

Dużą część sieci Natura 2000 stanowią obszary dotychczas niechronione i niewymagające reżimów ochronnych, takich jak rezerwatach czy parkach narodowych. Jednak podstawowym warunkiem aktywności człowieka na tym obszarze powinno być gospodarowanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Natura 2000 nie stoi w sprzeczności z rozwojem gospodarczym, przeciwnie - walory przyrodnicze obszarów są szansą na rozkwit wielu dziedzin gospodarki i powstanie nowych miejsc pracy. Jednak aktywność człowieka nie powinna pogarszać stanu siedlisk przyrodniczych i warunków bytowania gatunków, które są przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000.

[Publikacja Natura 2000 i społeczeństwo](#)

Natura 2000 a wody

Wokół działań w dolinach rzecznych istnieje długotrwały konflikt między ochroną ich walorów przyrodniczych, a dążeniami do regulacji rzek i ochrony przeciwpowodziowej. Po wejściu do Unii Europejskiej zarządzanie dolinami rzecznyimi, niezależnie od sieci Natura 2000, odbywa się zgodnie z zapisami tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej. Cele tej dyrektywy to między innymi ochrona jakości wód i ekosystemów związanych z wodami oraz zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi w zlewniach rzek. Wymagania sieci Natura 2000 w stosunku do dolin rzecznych są w pełni spójne i komplementarne z Ramową Dyrektywą Wodną. Nie blokują one możliwości ochrony przeciwpowodziowej, wymagają jednak aby była ona realizowana w sposób nowoczesny, uwzględniający naturalną dynamikę rzek i ich przepływów, a także pozostawiała miejsce dla rozwoju przyrody związanej z rzekami.

Dostępne publikacje:

- [Natura 2000 a gospodarka wodna](#)
- [Natura 2000 i akwakultura](#)
- [Powiązania między Ramową Dyrektywą Wodną a dyrektywami: ptasią i siedliskową](#)
- [Links between the Water Framework Directive and Nature Directives](#)

Natura 2000 a morze

Obszary Natura 2000 chronią nie tylko siedliska i gatunki na lądzie - znaczna część polskiego Bałtyku, zarówno w morskich wodach wewnętrznych, morzu terytorialnym, jak i w wyłącznej strefie ekonomicznej również znajduje się w sieci. Morskie obszary mają swoją specyfikę - zdecydowanie mniejszą liczbę typów siedlisk i gatunków w porównaniu z lądem, jednolitą strukturę własności (Skarb Państwa), inne są też źródła zagrożeń bałtyckiej przyrody. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody dla obszarów morskich nie sporządza się planów zadań ochronnych, a plany ochrony. Nadzór nad obszarami morskimi znajdującymi się poza granicami parków narodowych pełnią dyrektorzy urzędów morskich. Wyznaczanie i skuteczne zarządzanie morskimi obszarami chronionymi jest działaniem spójnym z realizacją Konwencji Helsińskiej, a także z unijną dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej.

[Publikacja Morskie obszary Natura 2000](#)

Natura 2000 a lasy

Lasy są ostojami wielu istotnych elementów różnorodności biologicznej o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania środowiska. Ponadto dostarczają wielu korzyści gospodarczych, przede wszystkim drewna. Gospodarka leśna pozostaje zatem w interakcji z celami ochrony unikatowych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Dlatego też można pogodzić plany zarządzania lasu czy Program Ochrony Przyrody z celami sieci Natura 2000, wymagając niewielkich modyfikacji, które mieszczą się w zakresie decyzji Komisji Techniczno-Gospodarczych.

[Publikacja Natura 2000 w leśnictwie](#)

Natura 2000 a rolnictwo

Na terenach leżących w strefie oddziaływania rolnictwa, przede wszystkim na trwałych użytkach zielonych, koncentruje się znaczna część walorów przyrodniczych objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000. W szczególności dotyczy tych krajów Unii Europejskiej, w których zachowały się tradycyjne systemy rolnictwa. Postępująca intensyfikacja rolnictwa prowadzi do skrajnego uproszczenia agroekosystemów. Dlatego cała Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej stopniowo ewoluuje w kierunku motywowania rolników do prowadzenia gospodarki rolnej w sposób korzystny dla środowiska i przyrody. Przykładem takiego mechanizmu motywującego są programy rolnośrodowiskowe. Mają one przeważnie charakter dobrowolnych umów zawieranych z rolnikami, którzy zobowiązują się do realizacji określonych świadczeń. Programy są wzorem konstruktywnej współpracy użytkowników terenu i administracji ochrony przyrody. Płatności kalkulowane są dla każdego kraju członkowskiego Unii Europejskiej i dla każdego rodzaju działalności, w taki sposób aby zrekompensować rolnikowi straty wynikłe z ekstensywnego użytkowania gruntu, zrównoważyć poniesione koszty oraz zachęcić do udziału w programach rolnośrodowiskowych.

W całej Unii Europejskiej podpisano dotychczas ponad 10 mln umów rolnośrodowiskowych obejmujących kilkanaście procent producentów rolnych. Programy te są w zasadzie niezależne od sieci Natura 2000, jednak są uważane za jeden z najważniejszych mechanizmów osiągnięcia celów sieci na obszarach rolniczych. We wszystkich krajach Unii zauważalna jest postępująca harmonizacja obszarów wdrażania programów rolnośrodowiskowych i obszarów Natura 2000. Przykładem jest m.in. automatyczne zwiększenie o 15% płatności rolnośrodowiskowych na obszarach Natura 2000 w Polsce w programie rolnośrodowiskowym na lata 2007-2013.

[Publikacja Korzyści dla rolnictwa wynikające z gospodarowania na obszarach Natura 2000](#)

Natura 2000 a działalność gospodarcza i inwestycje

Ochrona przyrody w ramach sieci Natura 2000 nie musi być sprzeczna z realizacją inwestycji i rozwojem gospodarczym. Jednak planowane inwestycje oraz projekty planów i programów, których realizacja może mieć szkodliwy wpływ na obszary Natura 2000, wymagają przeprowadzenia uprzedniej oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

Wszystkie plany i inwestycje, które nie będą wywierały istotnie negatywnego wpływu na chronione gatunki i siedliska przyrodnicze, są dopuszczalne do realizacji na obszarach Natura 2000. Nawet stwierdzenie znacząco negatywnego oddziaływania na taki obszar nie wyklucza możliwości zrealizowania przedsięwzięcia czy przyjęcia planu. W tym przypadku można zezwolić na takie przedsięwzięcie lub plan, jeśli realizują one wymogi nadrzędnego interesu publicznego, a nie może on być osiągnięty w inny sposób. W takiej sytuacji konieczne jest jednak skompensowanie szkód poniesionych przez przyrodę, tak aby utrzymać spójność sieci (np. poprzez stworzenie w innym miejscu siedlisk dogodnych dla chronionych gatunków). Jeśli negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk lub gatunków priorytetowych, zgoda może być wydana tylko jeżeli jeżeli nadrzędny interes publiczny wiąże się z ochroną zdrowia i życia ludzi, zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego albo uzyskaniem korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W innych przypadkach przed udzieleniem zgody państwo członkowskie musi wystąpić o opinię do Komisji Europejskiej.

[Publikacja Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko](#)

[Publikacja Natura 2000 w planowaniu przestrzennym - rola korytarzy ekologicznych](#)